

je Piaget obravnaval v povezavi z »oblikovanjem zunanega in notranjega univerzuma«, ki se kaže v stalnem zamejevanju oz. konstrukciji zunanega univerzuma objektov in notranjega univerzuma subjektov. Zato Piaget razlikuje *fizične* in *socialne* objekte.¹²

Medtem ko se stik z zunanjo naravo vzpostavlja z instrumentalnim delovanjem, pristopa – po Piagetu – konstruktivno delovanje k realnosti z »intelektualnim sistemom norm« in si tako utira interakcijo z drugimi osebami oz. notranjo naravo. »Sistem socialnih norm«, ki je kognitivno težko razpoznaven, se oplaja s sistemom intelektualnih norm ter se tako intelektualizira. Mehanizmi asimilacije in akomodacije pa pri tem, v obeh vrstah delovanja, instrumentalnem in konstruktivnem, učinkujejo na poseben način, ki ga dovolj dobro ilustrira tale Habermasov stavek:

»Medsebojno učinkovanje med subjektom in objektom modificira oba, a fortiori pa je evidentno, da se modificirata tudi oba individualna subjekta, ki učinkujeta eden na drugega.« (Habermas, 1985: 106)

Vsako socialno razmerje postane tako totaliteta v sebi (nem. *in sich*) ter ustvarja nove lastnosti (nov karakter), s katerimi se preoblikujejo individualne duševne in mentalne strukture. Kognitivni razvoj, ki je še zlasti razviden v tistih izobraževalnih procesih, kjer ima udeleženec spoznavni interes in želi sprejemati novosti – to pa so pretežno neformalne metode pridobivanja znanja –, pomeni splošno decentriranje egocentrično prežetega razumevanja sveta in torej pomeni preseganje egocentrizma in sebičnosti v vseh oblikah. Takšno oblikovanje socialnih razmerij hkrati pomeni tudi to, da se v procesu učenja oblikuje značaj oz.

12 To lahko primerjamo s Hortonovim razlikovanjem med »konstruktivnim in destruktivnim mišljenjem«. Podobno pa razmišlja tudi: R. W. Rieber, *Body and Mind*, New York: Academic Press Inc., 1980: 177. Piaget sicer ni izdal veliko besedil o vzgoji v knjižni obliki, a se je s to problematiko veliko in tudi povsem praktično ukvarjal: od 1929 do 1968 je bil direktor Mednarodnega urada za vzgojo in ta urad je pod njegovim vodstvom uveljavljal »sporazumevanje med ljudstvi mimo nacionalizmov in političnih ideologij« ter pacifizem in se zato posvečal vzgoji otrok, izobraževanju učiteljev in komuniciranju med izobraževalnimi ministri držav članic. Urad je prirejal konference o vzgoji, sam Piaget pa je napisal vrsto nekaj časa pozabljenih »aktivističnih« besedil, ki jih je po Piagetovi smrti uredil in izdal Constantin Xypas (gl. Piaget, 1997). Sam Piaget je izdal dve knjigi na temo vzgoje in izobraževanja: *Psychologie et pédagogie*, Pariz: Gonthiers – Denoël, Médiations, 1969 in *Où va l'éducation?* Pariz: Gonthiers – Denoël, Médiations, 1972. V teh publikacijah sodijo v en sklop vzgoja osebe, se pravi konstrukcija avtonomne osebnosti, vzgoja za intelektualno in moralno svobodo, socializacija, moralna vzgoja, državljanstvo, pacifizem in mednarodno razumevanje; v drugega spisi o šoli, o aktivni pedagogiki, razmerju med učiteljem in učencem, o sankcijah in nagrajevanju v šoli in o izobraževanju učiteljev; v tretji sklop pa sodijo matematična vzgoja, znanstvena vzgoja, umetnostna vzgoja, poučevanje zgodovine in živih jezikov. Na to vsebino in zastavke Piagetovega opusa se nama zdi potrebno opozoriti zaradi množičnih zlorab v okrilju poenostavljene aplikativne psihologije in pedagogike, kjer so okleščene Piagetove koncepcije pogosto uporabljene v popolnem nasprotju z avtorjevimi intencami, njegovo ime pa rabi za alibi pri odvrcaanju učencev in učiteljev od ciljev, ki jih je Piaget zagovarjal in se zanje boril.